

Regulatorna agencija za energetiku

**PLAN RADA
ZA 2016. GODINU**

Podgorica, septembar 2015. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2016. GODINI	3
2.1. Ostvarivanje normativno-regulatorne uloge Agencije	3
2.2. Utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i tarifa i praćenje ostvarenja	5
2.3. Organizaciono, kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije	6
2.4. Saradnja Agencije sa državnim organima, regulatornim tijelima iz okruženja i međunarodnim institucijama čiji je član ili sa kojima ima zajedničke pravce aktivnosti	7
2.5. Tekući poslovi i zadaci	9
2.5.1. Nadzor nad radom i poslovanjem energetske subjekata	9
2.5.2. Licenciranje subjekata i kontrola poštovanja uslova iz licenci	11
2.5.3. Nadzor i primjena minimalnih standarda kvaliteta snabdijevanja električnom energijom	12
2.5.4. Nadzor nad primjenom regulatornog računovodstva	13
2.5.5. Poslovi Agencije vezani za regulisanje sektora gasa	14
2.5.6. Realizacija ovlaštenja Agencije u oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije	15
2.5.7. Stvaranje daljih pretpostavki za zaživljavanje tržišta električne energije	15
2.5.8. Snabdijevanje na tržištu električne energije	16
2.5.9. Rješavanje žalbi i prigovora kupaca na odluke energetske subjekata i rješavanje sporova između energetske subjekata ili između energetske subjekata i korisnika njihovih usluga putem arbitraže	17
2.5.10. Izrada godišnjih izvještaja i planova koje razmatra i usvaja Skupština Crne Gore	18
2.5.11. Postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama o djelatnostima iz energetske sektora sa kojima Agencija raspolaže	18
2.5.12. Analiza i sagledavanje potrebe izmjena postojećih internih opštih akata Agencije	18
2.5.13. Obavljanje poslova javnih nabavki	19
3. REALIZACIJA PLANA RADA	19

Na osnovu člana 18 stav 1 tačka 16 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 7/11), a u vezi sa članom 32 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list CG", br. 20/14 i 56/14), Odbor Agencije na sjednici održanoj 25. septembra 2015. godine, donio je

P L A N R A D A REGULATORNE AGENCIJE ZA ENERGETIKU ZA 2016. GODINU

1. UVOD

Plan rada Regulatorne agencije za energetiku za 2016. godinu donosi se na osnovu člana 18 stav 1 tačka 16 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 7/11), kojim je propisano da Odbor Agencije usvaja plan rada za narednu godinu. Obaveza utvrđivanja plana rada proizilazi iz člana 45 stav 2 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 28/10, 40/11, 42/11, 6/13 i 10/15), (u daljem tekstu: Zakon), kojim je propisano da Agencija utvrđuje finansijski plan na osnovu plana rada i dostavlja ga Skupštini na usvajanje, kao i člana 32 st. 3 i 4 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list CG", br. 20/14 i 56/14) kojima je propisano da Odbor Agencije utvrđuje predlog finansijskog plana sa planom rada za narednu godinu, određuje predstavnika koji će učestvovati u skupštinskoj proceduri i isti dostavlja Ministarstvu finansija Vlade Crne Gore, do 30. septembra tekuće godine.

Kako iz navedenih odredbi proizilazi predmetni Plan je utvrđen kao poseban dokument, kojim se opisuju poslovne aktivnosti koje Regulatorna agencija za energetiku (u daljem tekstu: Agencija) treba da izvrši u 2016. godini.

Bitno je navesti da očekivano donošenje novog Zakona o energetici nije završeno do momenta sačinjavanja ovog plana, već je Predlog zakona u skupštinskoj proceduri. Kako su predstavnici Agencije bili direktno uključeni u proces izrade Predloga ovog zakona, a time i upoznati sa njegovom sadržinom, to su ovim planom utvrđene obaveze koje Agenciji predstoje u njegovom sprovođenju. Nadležnosti Agencije su značajno proširene, posebno u dijelu koji se odnosi na usklađivanje postojećih i donošenja novih podzakonskih akata.

Pored navedenog, obaveze Agencije biće sadržane i u posebnom zakonu kojim se transponuju regulative Trećeg energetskeg paketa, koji se odnosi na korišćenje prekograničnih kapaciteta prenosa električne energije i gasa.

Povećani obim poslovnih obaveza, posebno za nove oblasti, usloviće potrebu za organizacionim, kadrovskim i institucionalnim jačanjem Agencije, širim stručnim usavršavanjem zaposlenih, uz kontinuirano učešće i saradnju Agencije sa institucijama na nacionalnom i međunarodnom nivou.

Shodno naprijed navedenom ovaj plan opisuje aktivnosti Agencije u 2016. godini, koje su usmjerene na sledeće: normativno-regulatornu ulogu Agencije na izradi podzakonskih akata iz nadležnosti Agencije propisanih novim Zakonom u kojem je implementiran Treći energetskeg paket propisa Evropske unije u oblasti energetike; odobravanje i davanje

saglasnosti na akta koja u skladu sa Zakonom izrađuju energetske subjekti; utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i tarifa i praćenje ostvarenja; organizaciono, kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije i saradnju Agencije sa državnim organima, regulatornim tijelima iz okruženja i međunarodnim institucijama čiji je član. Obavezni dio rada Agencije se odnosi na tekuće poslove i zadatke koji obuhvataju: nadzor nad radom i poslovanjem energetskih subjekata; licenciranje subjekata i kontrola poštovanja uslova iz licenci; nadzor i primjena minimalnih standarda kvaliteta snabdijevanja električnom energijom; pravno razdvajanje Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić; nadzor nad primjenom regulatornog računovodstva; regulacija sektora gasa; realizacija ovlašćenja Agencije u oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije; stvaranje daljih pretpostavki za zaživljavanje tržišta električne energije; snabdijevanje na tržištu električne energije; rješavanje žalbi i prigovora kupaca na odluke energetskih subjekata i rješavanje sporova između energetskih subjekata ili između energetskih subjekata i korisnika njihovih usluga putem arbitraže; izrada godišnjih izvještaja i planova koje razmatra i usvaja Skupština Crne Gore; postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama o djelatnostima iz energetskog sektora sa kojima Agencija raspolaže; analiza i sagledavanje potrebe izmjena postojećih internih opštih akata Agencije; obavljanje poslova javnih nabavki.

2. AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2016. GODINI

Ovim dokumentom planiran je rad Agencije na poslovima koji treba da se realizuju u 2016. godini, koji su po svojim specifičnostima, sistematizovani na sljedeće oblasti:

- 1) Ostvarivanje normativno-regulatorne uloge Agencije;
- 2) Utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i tarifa i praćenje ostvarenja;
- 3) Organizaciono, kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije;
- 4) Saradnja Agencije sa državnim organima, regulatornim tijelima iz okruženja i međunarodnim institucijama čiji je član;
- 5) Tekući poslovi i zadaci.

2.1. Ostvarivanje normativno-regulatorne uloge Agencije

Usvajanje novog Zakona o energetici se očekuje do kraja tekuće godine, pa u 2016. godini Agenciji predstoji rad na donošenju ili izmjeni velikog broja akata za čije je donošenje ovlašćena. Nakon usvajanja Zakona, Agencija će pristupiti donošenju novih akata ili usklađivanju već donešenih akata na osnovu važećeg Zakona.

Opšti rok za donošenje propisa utvrđenih zakonom je 6 i 12 mjeseci od njegovog stupanja na snagu, s tim da su utvrđena i odstupanja za određene akte.

Zakon propisuje i obaveze energetskih subjekata za utvrđivanje pravila i metodologija koje se odnose na funkcionisanje sistema ili djelatnost subjekata, pri čemu se istovremeno predviđa da Agencija iste odobrava, pa se u normativnu aktivnost Agencije može posredno svrstati i odobravanje i davanje saglasnosti na akta koja donose ti subjekti. Postupak odobravanja podrazumijeva obavezu aktivnog učešća Agencije, poznavanje suštine i cilja propisa, što uključuje visok nivo stručnih znanja zaposlenih i značajno vrijeme njihovog angažovanja.

U ovom podpoglavlju je sadržano donošenje opštih akata, utvrđivanje metodologija i pravila koji su predviđeni kao nadležnost Agencije, kao i razmatranje akata energetskih subjekata u cilju njihovog odobravanja, davanja mišljenja i saglasnosti.

U trenutku utvrđivanja ovog plana, Nacrt novog zakona o energetici je u skupštinskoj proceduri usvajanja, i obaveze Agencije su usklađene sa njim.

Agencija je u obavezi da utvrdi i uskladi:

- 1) Metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda operatora sistema i cijena, rokova i uslova za korišćenje prenosnih i distributivnih sistema električne energije,
- 2) Metodologiju za utvrđivanje cijena, rokova i uslova za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnih sistema električne energije,
- 3) Metodologiju za utvrđivanje cijena za korišćenje prenosnog ili distributivnog sistema, koje plaćaju korisnici direktnog voda kada je vod priključen na prenosni ili distributivni sistem,
- 4) Metodologiju za utvrđivanje cijena koje primjenjuje snabdjevač poslednjeg izbora i ranjivih kupaca,
- 5) Metodologiju za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i naknade za rad operatora tržišta električne energije,
- 6) Metodologiju za utvrđivanje načina obezbjeđivanja sredstava za rad Agencije,
- 7) Pravila za rješavanje sporova putem arbitraže,
- 8) Pravila za korekcije cijena na inicijativu energetskog subjekta, odnosno samoinicijativno,
- 9) Pravila o licencama za obavljanje energetskih djelatnosti,
- 10) Pravila o sertifikatima operatora sistema,
- 11) Pravila za funkcionisanje snabdjevača posljednjeg izbora i ugroženih kupaca,
- 12) Pravila o uslovima za izdavanje odobrenja na osnovu kojih proizvođači i snabdjevači električne energije mogu snabdijevati krajnje kupce preko direktnog voda,
- 13) Pravila o uslovima i postupku promjene snabdjevača krajnjih kupaca električne energije,
- 14) Pravila za poravnanje razlike između opravdanih i ostvarenih prihoda i utvrđenih troškova između licenciranih operatora distributivnog sistema,
- 15) Pravila čuvanja povjerljivosti komercijalno osjetljivih informacija koje koriste operatori sistema,
- 16) Pravila za utvrđivanje statusa zatvorenog distributivnog sistema električne energije,
- 17) Pravila o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom,
- 18) Pravila za izradu i praćenje realizacije desetogodišnjih razvojnih planova prenosnog, odnosno distributivnog sistema električne energije,
- 19) Opšte uslove za snabdijevanje električnom energijom,
- 20) Početak i trajanje regulatornog perioda,
- 21) Sadržaj izvještaja povlašćenog proizvođača o ostvarenju plana proizvodnje električne energije za prethodnu godinu,
- 22) Sadržaj obrasca na kojem se kupcu pružaju podaci o njegovoj potrošnji, uključujući i podatke o profilu potrošnje,
- 23) Regulatorni kontni plan, sadržaj i obrazac izvještaja koji se dostavljaju Agenciji,
- 24) Usklađenost cijena koje je utvrdio snabdjevač poslednjeg izbora i ranjivih kupaca sa metodologijom za utvrđivanje cijena za krajnje kupce koje snabdijeva snabdjevač poslednjeg izbora i ranjivih kupaca.

Agencija treba da odobri:

- 1) Metodologije za utvrđivanje naknada za priključenje na prenosne i distributivne sisteme električne energije,
- 2) Metodologiju za obračunavanje i naplatu neovlašćeno preuzete električne energije,
- 3) Tržišna pravila za tržište električne energije,
- 4) Pravila za funkcionisanje prenosnog sistema električne energije,
- 5) Pravila za funkcionisanje distributivnog sistema električne energije,
- 6) Pravila za mjerenje u distributivnim sistemima električne energije,
- 7) Pravila za primjenu transparentnih postupaka upravljanja i dodjeljivanja kapaciteta za prenos električne energije zasnovanih na tržišnim principima,
- 8) Pravila za dodjeljivanje prekograničnih kapaciteta za prenos električne energije u skladu sa usaglašenim pravilima na nivou regiona,
- 9) Pravila za utvrđivanje i sprječavanje neovlašćenog korišćenja električne energije od strane operatora distributivnog sistema,
- 10) Pravila za rad balansnog tržišta električne energije,
- 11) Plan zamjene i izmještanja brojila električne energije,
- 12) Program mjera za primjenu nediskriminatornih uslova za pristup distributivnim sistemima električne energije,
- 13) Izuzeće od primjene propisanih uslova, rokova i cijena za korišćenje nove infrastrukture za električnu energiju.

Agencija treba da dâ saglasnost na sljedeća akta:

- 1) Desetogodišnji plan razvoja prenosnog sistema električne energije,
- 2) Trogodišnji investicioni plan prenosnog sistema električne energije,
- 3) Desetogodišnji plan razvoja distributivnog sistema električne energije,
- 4) Trogodišnji investicioni plan distributivnog sistema električne energije.

2.2. Utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i tarifa i praćenje ostvarenja

U oblasti cijena i tarifa Agencija ima obavezu da utvrdi metodologije za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda za mrežne djelatnosti (prenos i distribucija), za operatora tržišta i za pomoćne usluge i usluge balansiranja. Obaveza Agencije je i da utvrdi metodologiju o načinu utvrđivanja cijena za snabdjevača posljednjeg izbora i ranjivih kupaca. Navedena akta Agencija je dužna da donese šest mjeseci nakon stupanja na snagu zakona. Agencija će tokom izrade akata voditi računa o iskustvima stečenim tokom proteklog perioda regulacije, posebno prvog višegodišnjeg regulatornog perioda.

U skladu sa Zakonom i navedenim aktima, energetske subjekte su dužni da 120 dana prije početka narednog regulatornog perioda podnesu zahtjev za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, cijena i naknada.

Metodologijama će biti utvrđeni principi ostvarivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i podsticanja energetske subjekte na povećanje energetske i ekonomske efikasnosti. Troškovi na koje subjekat može uticati, za prvu godinu regulatornog perioda, utvrđuju se na osnovu analize istorijskih troškova i procjene za tekuću godinu, dok se za naredne godine izračunavaju primjenom korektivnih faktora koji se baziraju na procijenjenom rastu potrošačkih cijena i povećanju efikasnosti. Uštede u troškovima koje subjekat ostvari u toku regulatornog perioda dijele se između subjekta i kupaca. Budući da su interesi

energetskih subjekata i kupaca, u ekonomskom smislu, suprostavljeni, uloga regulatora je da se kupcima obezbijedi pružanje usluga odgovarajućeg kvaliteta po prihvatljivim cijenama, koje istovremeno omogućavaju ekonomsku održivost pružalaca usluga.

Navedenim metodologijama se utvrđuju elementi za korekciju regulatorno dozvoljenog prihoda energetskih subjekata, cijena i tarifa, tokom perioda važenja ili za naredni regulatorni period.

Agencija će prema novom Zakonu imati povećan obim posla vezano za preduzimanje mjera za smanjenje gubitaka električne energije u prenosnoj i distributivnoj mreži, a na osnovu studija koje su uradile nadležne stručne institucije u oblasti energetike, koje je potrebno ažurirati u predviđenim vremenskim rokovima. Agencija će vršiti uvid u razloge koji su usloveli visinu utvrđivanja gubitaka i predložene mjere za smanjenje stope, kao i uvid u ostvarene i planirane mjere iz studija koje su preduzete od strane operatora prenosnog i distributivnog sistema, a cilju postizanja nižih gubitaka. Agenciji je takođe ostavljena mogućnost da po potrebi naloži revizije ažuriranih studija, kao i izradu novih, prije isteka perioda za koji je donijet plan razvoja, ako u razvoju energetskog sistema dođe do promjena u broju i strukturi elemenata sistema koji bitno utiču na visinu stope gubitaka.

Realizacija investicionih planova je jedan od ključnih faktora koji utiče na stabilnost sistema, kao i na cijene pružanja mrežnih usluga.

U narednom periodu Agencija će kroz redovne kontrole pratiti realizaciju investicionih planova, kao i ostvarenje energetskih i ekonomskih veličina, na osnovu kojih je utvrđen regulatorno dozvoljeni prihod, cijene i naknade i po potrebi vršiti korekcije pojedinih veličina tokom ili na kraju regulatorne godine.

Predlogom Zakona je propisano da se planiranje razvoja prenosnog i distributivnog sistema zasniva na desetogodišnjim planovima razvoja koje subjekti ažuriraju na godišnjoj osnovi (za OPS) i na petogodišnjoj osnovi (za ODS). Trogodišnji investicioni planovi su sastavni dio planova razvoja i subjekti ih ažuriraju na jednogodišnjoj osnovi. Precizirana je nadležnost Agencije u postupku odobravanja i kontrole realizacije planova, kao i obaveza da u vezi sa tim utvrdi odgovarajuća pravila.

Operator sistema dužan je da utvrđuje trogodišnje programe otkupa infrastrukture koju koristi više korisnika sistema, a koja je u vlasništvu drugog lica, po vrstama sredstava i lokacijama, uvažavajući redosljed priključenja na sistem, i infrastrukturu uključi u razvojni, odnosno investicioni plan.

2.3. Organizaciono, kadrovsko i institucionalno jačanje Agencije

U skladu sa Zakonom, organe Agencije čine tri člana Odbora Agencije, direktor i zamjenik direktora Agencije. Ukupan broj zaposlenih u Agenciji u 2015. godini je 31, i to: dva člana Odbora, direktor i zamjenik direktora, 23 zaposlena na neodređeno vrijeme i 4 zaposlena na određeno vrijeme.

Kadrovsko jačanje Agencije u 2016. godini, ogleda se u povećanju broja zaposlenih u odnosu na postojeći, za četiri.

U prvom redu ovo se odnosi na jednog člana Odbora Agencije, čiji se izbor očekuje od strane Skupštine Crne Gore.

Dalje, sve promjene i novine Predloga zakona o energetici, kojima se proširuju nadležnosti i usložnjavaju poslovi Agencije, kao i transparentnost rada, odražavaju se na potrebu upošljavanja novih radnika i na izmjenu organizacione strukture u Agenciji.

U kontekstu kadrovske jačanja Agencije, bitno je istaći i to da je Evropska Komisija u svojim komentarima na Drugi Nacrt Pregovaračke pozicije Crne Gore za Međuvladinu Konferenciju o pristupanju Crne Gore Evropskoj Uniji za Poglavlje 15 - Energetika, kao najznačajniju primjedbku istakla da regulator nije predvidio povećanje broja osoblja u cilju ispunjavanja novih nadležnosti iz III Paketa. Naravno da je ovo neophodno i Agencija je dala odgovor da je Vladi Crne Gore uputila Zahtjev za davanje saglasnosti na dopunu Statuta kojim bi se formirala stručna služba za gas, i da se u 2016. godini planira upošljavanje tri nova radnika.

Formiranje službe za sektor gasa, kao posebne organizacione jedinice, upošljavanjem minimalno potrebnog broja kadrova za ovu oblast, ima za cilj ostvarivanje Zakonom predviđenih poslova, prevashodno stvaranje normativne infrastrukture za regulisanje djelatnosti u oblasti gasa, a zatim i sprovođenje istih i vršenje nadzora nad radom energetske subjekata u ovoj oblasti.

Prethodno navedeno podrazumijeva zapošljavanje tri lica sa visokom stručnom spremom, metalurško-tehnološke ili mašinske, elektrotehničke, ekonomske ili pravne struke, u zavisnosti od obaveza i dinamike rada, tako da se u 2016. godini planira 35 zaposlenih.

Što se tiče stručnog usavršavanja zaposlenih, ono se u prvom redu odnosi na treninge i obuke vezano za oblast regulacije gasa, s obzirom na nedostatak iskustva u ovoj oblasti. Za druge oblasti koje budu od interesa Agencije, obezbijediće se i stručna pomoć kroz posebne vidove obuka angažovanjem konsultanata i sprovođenjem trening projekata.

Takođe će se nastaviti sa neophodnim profesionalnim osposobljavanjem zaposlenih kroz učestvovanje na brojnim skupovima, forumima i sastancima radnih grupa unutar međunarodnih organizacija, navedenim u tački 2.4 ovog plana.

2.4. Saradnja Agencije sa državnim organima, regulatornim tijelima iz okruženja i međunarodnim institucijama čiji je član ili sa kojima ima zajedničke pravce aktivnosti

Obavljanjem poslova iz svoje nadležnosti, Agencija je upućena na saradnju sa državnim organima u Crnoj Gori, regulatornim agencijama iz okruženja, te sa međunarodnim organizacijama čije aktivnosti se odnose na oblast energetike.

Saradnja u okviru Crne Gore

U toku 2016. godine nastaviće se saradnja sa Ministarstvom ekonomije, u čiji djelokrug nadležnosti spada energetika. Saradnja sa ovim ministarstvom će se nastaviti posebno u vršenju zajedničkih poslova koja se odnose na sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Crne Gore Evropskoj Uniji, u realizaciji obaveza prema Energetskoj zajednici, u učešću u radu Stalnog unaprijeđenog dijaloga i ostalim oblicima rada u procesu pridruživanja Evropskoj Uniji i usklađivanju podzakonskih akata sa novim zakonom o energetici.

Osim saradnje sa resornim ministarstvom, Agencija će nastaviti saradnju sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma i Ministarstvom vanjskih poslova i evropskih integracija, učestvovanjem u radnim tijelima koja prate problematiku i doprinose rješavanju pitanja iz djelokruga rada i ministarstava i Agencije.

Kroz obavljanje nadležnosti nadzora nad radom licenciranih energetske subjekata, očekuje se dalja saradnja Agencije sa Upravom za inspekcijske poslove i područnim organima za prekršaje vezano za nepravilnosti rada subjekata i podnošenje prekršajnih prijava.

Saradnja će se nastaviti i sa Agencijom za zaštitu konkurencije, kako bi se putem razmjene informacija i kontrole djelovanja subjekata na tržištu, u granicama svojih nadležnosti, radilo na suzbijanju zloupotreba na tržištu.

U cilju rješavanja pitanja koja se odnose na zaštitu potrošača, Agencija će nastaviti saradnju sa udruženjima za zaštitu potrošača kroz razmatranje određenih pitanja koja se tiču prava i zaštite potrošača i uključivanjem udruženja u izradu podzakonskih akata, pozivanjem na učešće u javnim raspravama.

Međunarodna saradnja

Praćenje dešavanja u oblasti energetike, razmjena iskustava i edukovanje kadra Agencije će se i tokom 2016. godine nastaviti unapređenjem uspješne saradnje sa međunarodnim organizacijama i institucijama, kao i sa regulatorima iz Energetske zajednice i Evropske unije.

Međunarodne obaveze nalažu aktivno i kontinuirano praćenje rada i učešće predstavnika Agencije u radnim grupama međunarodnih organizacija i institucija: Energetske zajednice, Mediteranskog udruženja regulatora za električnu energiju i gas (MEDREG), Savjeta Evropskih energetske regulatora (CEER), Agencije za kooperaciju energetske regulatora (ACER) i Asocijacije akreditacionih tijela (AIB), čiji je Agencija član ili posmatrač, a ozbiljna pažnja će se posvetiti učlanjivanju u druge međunarodne organizacije, za koje se procijeni da mogu doprinijeti boljoj međunarodnoj saradnji među regulatorima u Evropi i regionu, kao i efikasnijem rješavanju zajedničkih problema.

Najintenzivnije učešće očekuje se u radu Energetske zajednice, gdje član Odbora Agencije nastavlja sa predsjedavanjem u Regulatornom odboru Energetske zajednice. Aktivno će se nastaviti sa radom u radnim grupama ove zajednice - Radnoj grupi za električnu energiju, Radnoj grupi za gas, Radnoj grupi za potrošače i maloprodajna tržišta i Ad hock grupi za praćenje investicija, te u radu Atinskog foruma (za električnu energiju) i foruma za gas.

U toku naredne godine Agencija će nastaviti da učestvuje u radu MEDREG-a kroz praćenje rada svih tijela ove organizacije, a naročito rada radnih grupa.

Implementacija Trećeg energetske paketa u crnogorsko zakonodavstvo obavezuje da se ozbiljna pažnja posveti praćenju rada ACER-a, i snažnijem povezivanju i praćenju regulative koja je već na snazi kod EU regulatora, kao i sudjelovanje u radu CEER-a.

Agencija će, na međunarodnom planu, nastaviti da se postepeno uključuje u rad AIB-a, i izvršiti pripremu za obavljanje zakonskih nadležnosti koji se odnose na izdavanje garancija

porijekla. Namjera je da se omogući elektronsko povezivanje sa sistemom AIB, radi omogućavanja izdavanja garancija porijekla proizvedene električne energije koje će biti prihacene u evropskim zemljama.

2.5. Tekući poslovi i zadaci

Osim naprijed izdvojenih aktivnosti, kontinuirano će se obavljati i drugi tekući poslovi i zadaci, među kojima posebno treba izdvojiti sledeće:

- 1) Nadzor nad radom i poslovanjem energetskih subjekata;
- 2) Licenciranje subjekata i kontrola poštovanja uslova iz licenci;
- 3) Nadzor i primjena minimalnih standarda kvaliteta snabdijevanja električnom energijom;
- 4) Pravno razdvajanje Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić;
- 5) Implementacija regulatornog računovodstva;
- 6) Regulacija sektora gasa;
- 7) Realizacija ovlašćenja Agencije u oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije;
- 8) Stvaranje daljih pretpostavki za zaživljavanje tržišta električne energije;
- 9) Priprema tarifnih kupaca za snabdijevanje na tržištu električne energije;
- 10) Rješavanje žalbi i prigovora kupaca na odluke energetskih subjekata i rješavanje sporova između energetskih subjekata ili između energetskih subjekata i korisnika njihovih usluga putem arbitraže;
- 11) Izrada godišnjih izvještaja i planova koje razmatra i usvaja Skupština Crne Gore;
- 12) Postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama o djelatnostima iz energetskog sektora sa kojima Agencija raspolaže;
- 13) Analiza i sagledavanje potrebe izmjena postojećih internih opštih akata Agencije;
- 14) Obavljanje poslova javnih nabavki.

2.5.1. Nadzor nad radom i poslovanjem energetskih subjekata

Agencija ima obavezu da vrši nadzor nad radom i poslovanjem energetskih subjekata, u odnosu na:

- stvarne troškove i prihode subjekata koji obavljaju djelatnost za koju Agencija utvrđuje ili odobrava metodologije, cijene ili naknade;
- kvalitet snabdijevanja električnom energijom, koji obuhvata kvalitet usluga, neprekidnost napajanja;
- gubitke električne energije u prenosnom i distributivnom sistemu i primjenu mjera za njihovo smanjenje
- primjenu tržišnih pravila i djelovanje subjekata na tržištu, praćenje stepena i efektivnosti otvaranja tržišta i konkurencije na maloprodajnom i veleprodajnom nivou, uključujući berze električne energije, cijene za kupce iz kategorije domaćinstva, uključujući sisteme pretplate, stope promjene snadjevača, stope isključenja, pružanje

dodatnih usluga održavanja po odobrenim cijenama, žalbe kupaca iz kategorije domaćinstva, kao i drugo narušavanje ili ograničavanje konkurencije, uključujući pružanje odgovarajućih informacija i upućivanje određenih predmeta organima nadležnim za konkurenciju;

- praćenje uslova pristupa prenosnim i distributivnim sistemima električne energije, skladišnim kapacitetima gasa i pomoćnih usluga;
- pojavu restriktivnih ugovornih praksi, uključujući sprečavanje velikih potrošača, osim kupaca priključenih na 0.4 kV naponski nivo, da ugovaraju istovremeno sa više od jednog snabdjevača ili ograniče njihov izbor i informisanje nacionalnih tijela za konkurenciju o takvim praksama;
- potrošnju energije i obezbjeđivanje dostupnosti informacija o potrošnji kupcima;
- izvršavanje podsticajnih mjera u oblasti obnovljivih izvora energije, uključujući uslove i cijene za priključenje novih proizvođača na prenosne i distributivne sisteme;
- primjenu propisa o prekograničnoj razmjeni energije, kao i rad i poslovanje energetskih subjekata koji vrše aukcijsku dodjelu prekograničnih kapaciteta ili organizuju kupovinu i prodaju energije;
- primjenu propisa kojima je uređeno objavljivanje podataka o prekograničnim kapacitetima i upotrebi prenosnog i distributivnog sistema;
- nezavisnost operatora i razdvojenost računa i upotrebu programa mjera primjene nediskriminatorskih uslova za pristup sistemu;
- funkcionisanje snabdjevača posljednjeg izbora;
- pojavu praksi kojima operator distributivnog sistema koristi prednosti vertikalne integracije za narušavanje konkurencije i mjere za spriječavanje ili onemogućavanje tih praksi;
- pojavu praksi kojima vertikalno integrisani operator distributivnog sistema u komunikaciji sa korisnicima sistema zamjenjuje energetski subjekat koji obavlja djelatnost snabdjevanja i mjere za sprečavanje ili onemogućavanje tih praksi;
- aktivnosti i mjere koje energetski subjekti preduzimaju za poboljšanje energetske efikasnosti;
- ostvareni stepen transparentnosti ili dostupnosti informacija uključujući informacije vezane za tržište električne energije ili gasa;
- razmjenu električne energije, kao i narušavanje konkurencije, uključujući dostavljanje bitnih informacija i prijavljivanje takvih slučajeva tijelu nadležnom za zaštitu konkurencije;
- tehničku saradnju operatora prenosnog sistema sa operatorima prenosnih sistema drugih država;
- realizaciju investicionih planova operatora prenosnih i distributivnih sistema;
- usaglašenost i primjenu pravila za funkcionisanje prenosnih i distributivnih sistema;
- nivo transparentnosti, uključujući veleprodajne cijene i obezbjeđenje poštovanja obaveza subjekata za gas i električnu energiju u pogledu transparentnosti i ulaganja u proizvodnju u odnosu na sigurnost snabdjevanja;
- upravljanje zagušenjima, uključujući interkonektore i primjenu pravila o upravljanju zagušenjima;
- primjenu propisanih naknada, cijena i tarifa, kao i metodologija za utvrđivanje cijena i tarifa;
- rad i poslovanje energetskih subjekata u pogledu ispunjavanja uslova utvrđenih licencom;
- pravilnosti rada i poslovanja ili zloupotrebe položaja energetskih subjekata na tržištu;

- stabilnosti snabdijevanja energijom radi sprečavanja poremećaja na tržištu energije ili snabdijevanja toplotom;
- ispravnosti i tačnosti u finansijskom poslovanju u odnosu na iskazivanje troškova poslovanja koji mogu da utiču na formiranje cijena korišćenja prenosnih ili distributivnih sistema ili sistema za skladištenje;
- izvršavanja obaveza utvrđenih zakonom i aktima Agencije, odnosno aktima koje odobrava Agencija;
- proces pravnog i funkcionalnog razdvajanja elektroenergetskih subjekata.

Nadzor nad ostvarivanjem nezavisnosti operatora distributivnog sistema

Predlogom novog Zakona utvrđena je obaveza vertikalno integrisanom subjektu koji na dan stupanja zakona obavlja djelatnost distribucije električne energije da u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu zakona osnuje pravno lice za obavljanje djelatnosti distribucije električne energije, čime bi se ostvarilo pravno razdvajanje operatora distributivnog sistema.

Pravno razdvajanje operatora distributivnog sistema je uslov za eliminisanje monopola jednog snabdjevača i razvoj maloprodajnog tržišta električne energije u Crnoj Gori.

Od 2011. godine, kada je Elektroprivreda započela postupak pravnog razdvajanja, Agencija je u skladu sa Zakonom vršila nadzor nad sprovođenjem ovog postupka i preduzela niz mjera i aktivnosti sa ciljem da ubrza i podstakne proces razdvajanja. U više navrata, Agencija je upozoravala EPCG na obaveznost okončanja ovog postupka, ali usljed nedostatka mehanizma za sankcionisanje energetskog subjekta, Agencija nije bila u mogućnosti da preduzme bilo kakve mjere prema energetskom subjektu.

U Predlogu novog Zakona, zakonodavac je propisao obavezu da vertikalno integrisani subjekat EPCG osnuje pravno lice za obavljanje djelatnosti distribucije električne energije u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu Zakona, nakon čega je dato ovlašćenje Agenciji da vrši nadzor nad radom i poslovanjem energetskog subjekta u dijelu poštovanja nezavisnosti i razdvojenosti računa u skladu sa odredbama Zakona.

2.5.2. Licenciranje subjekata i kontrola poštovanja uslova iz licenci

Energetske djelatnosti, prema Zakonu, mogu se obavljati samo na osnovu licence, ukoliko Zakon nije predvidio oslobađanje od obaveze licenciranja, tako da licenciranje energetskih subjekata predstavlja jednu od najznačajnijih nadležnosti Agencije. U 2016. godini, Agencija je dužna da uskladi postojeća i donese nova akta predviđena novim Zakonom o energetici. Nastaviće se rad na izdavanju novih licenci za obavljanje energetskih djelatnosti, izmjeni ili oduzimanju već izdatih licenci i rješavanju drugih zahtjeva energetskih subjekata vezanih za licence za obavljanje energetskih djelatnosti.

S obzirom da se u 2016. godini očekuje pojava novih subjekata, posebno na maloprodajnom tržištu električne energije, intenziviraće se aktivnosti Agencije u dijelu izdavanja licenci za obavljanje tržišnih elektroenergetskih djelatnosti, odnosno proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom. Na povećan obim u ovom segmentu, imaće uticaja i sve veći broj proizvodnih objekata iz obnovljivih izvora energije, posebno hidroenergije i energije vjetra, za čije je obavljanje takođe potrebna licenca, ukoliko instalisana snaga u objektima prelazi 1 MW.

Kako su od 01. januara 2015. godine, svi kupci u Crnoj Gori, uključujući i domaćinstva, stekli status kvalifikovanog kupca, tj. imaju pravo na izbor snabdjevača, očekuje se da će i to imati uticaja da se na tržištu električne energije u 2016. godini pojavi više subjekata koji će podnijeti zahtjev za izdavanja licence za obavljanje djelatnosti snabdijevanja električnom energijom.

Predlogom Zakona propisano je:

- da snabdijevanje električnom energijom krajnjih kupaca u Crnoj Gori može da vrši i snabdjevač čije je sjedište u državi članici EU ili članici Energetske zajednice na osnovu licence izdate od strane Agencije, a na osnovu dokaza o ispunjenosti uslova za obavljanje djelatnosti u državi u kojoj je registrovan. To predstavlja novinu u odnosu na sadašnja zakonska rješenja, i imaće uticaja na obim poslova vezano za izdavanje licenci;
- formiranje zatvorenog distributivnog sistema, s obzirom da u Crnoj Gori postoji veliki broj potencijalnih sistema (trgovinski centri, turistički kompleksi, i sl.) koji bi mogli steći status zatvorenog distributivnog sistema. Iz tog razloga se u 2016. godini, očekuje više zahtjeva za utvrđivanje takvog statusa. Predlogom Zakona o energetici uvodi se novi model distributivnog sistema – zatvoreni distributivni sistem električne energije. Preko ovog sistema se distribuira električna energija na geografski ograničenom području, a čine ga postrojenja, vodovi i transformatori od mjesta priključka na prenosni ili distributivni sistem do mjesta priključka korisnika tog sistema, kao i objekti, telekomunikaciona i informaciona oprema i druga infrastruktura neophodna za njegovo funkcionisanje. Agencija po zahtjevu vlasnika infrastrukture utvrđuje status zatvorenog distributivnog sistema za geografski ograničene privredne, komercijalne sisteme ili sisteme zajedničkih usluga i određuje operatora zatvorenog distributivnog sistema, u slučajevima kada postoji integracija rada ili proizvodnih procesa, trgovinskih ili uslužnih djelatnosti korisnika tog sistema usljed tehničkih ili bezbjednosnih razloga ili kada sistem distribuira električnu energiju prije svega vlasniku sistema ili operatoru sistema ili njihovim povezanim subjektima.
- izdavanje sertifikata o nezavisnosti Operatora prenosnog sistema, što predstavlja novinu u odnosu na dosadašnja zakonska rješenja, iz kog razloga aktivnosti Agencije na ovim poslovima treba da budu intenzivne i iziskuju konsultantsku pomoć. Sertifikacijom treba da se provjeri da li su ispunjeni uslovi za nezavisnost Operatora prenosnog sistema i sa aspekta djelovanja shodno izdatoj licenci kao i u odnosu na treće države, posebno da se potvrdi da na njegovo djelovanje ne može da ima uticaj bilo koji subjekat koji istovremeno ima uticaj na druge energetske subjekte (proizvođače, snabdjevače, operatora distributivnog sistema).

U okviru nadzora nad radom i poslovanjem energetskih subjekata, poseban segment predstavlja kontrola ispunjavanja i poštovanja uslova iz licenci, koju će Agencija nastaviti i u 2016. godini, i u slučaju kršenja uslova utvrđenih Zakonom i izdatim licencama, preduzimati predviđene mjere.

2.5.3. Nadzor i primjena minimalnih standarda kvaliteta snabdijevanja električnom energijom

Agencija se i do sada bavila pitanjem kvaliteta snabdijevanja električnom energijom, ali se tek usvajanjem Predloga zakona o energetici stiču uslovi da to pitanje dobije bolji tretman.

Agencija je u dosadašnjem radu na ovom pitanju propremila Nacrt Pravila o standardima minimuma kvaliteta snabdijevanja električnom energijom. Navedena pravila nijesu donesena, jer važeći Zakon nije davao dovoljno ovlaštenja Agenciji za efikasno praćenje primjene standarda kvaliteta, odnosno nijesu postojale kaznene odredbe kojima bi se kao prekršaj energetske subjekata okarakterisalo i kaznilo nepoštovanje Pravila.

Predlogom zakona to je u značajnoj mjeri promijenjeno, pa je članom 43 stav 4 tačka 12 istog propisano da Agencija donosi Pravila o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom i gasom, koja se shodno stavu 5 istog člana zasnivaju na kriterijumima kvaliteta usluga, neprekidnosti napajanja, kvalitetu napona i finansijskim kompenzacijama koje subjekti plaćaju u slučaju neispunjavanja propisanog minimuma kvaliteta.

Takođe, u članu 48 se navodi da Agencija prati i analizira rad i poslovanje energetske subjekata u odnosu na kvalitet snabdijevanja električnom energijom koji obuhvata kvalitet usluga i neprekidnost napajanja, dok je članom 54 propisano da će Agencija jednom godišnje objaviti preporuke za kvalitet snabdijevanja energijom.

Veoma bitna je činjenica da su članovima 111 i 115 Predloga zakona propisane obaveze operatora da vode evidenciju podataka neophodnih za utvrđivanje kvaliteta isporučene električne energije, što predstavlja osnovni preduslov za uspostavljanje sistema kontrole minimalnih standarda kvaliteta električne energije.

Zakon definiše i rokove za sprovođenje pojedinih radnji iz ove oblasti, pa unutar vremenskog okvira od godinu dana na koji se odnosi ovaj Plan, Agencija treba donese pravila o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom u dijelu koji se odnosi na kvalitet usluga i neprekidnost napajanja.

Godinu dana je ostavljeno i operatorima za uspostavljanje sistema za evidenciju podataka neophodnih za utvrđivanje kvaliteta isporučene električne energije.

Pored donošenja Pravila o minimumu kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom, Agencija će morati da se angažuje kako bi što prije bili uspostavljeni funkcionalni sistemi za praćenje kvaliteta kod oba operatora. Iako se radi o obavezama operatora, iz nadležnosti Agencije za donošenje pravila logično proističe i obaveza učestvovanja u određivanju načina i forme vođenja odgovarajuće evidencije.

S obzirom na činjenicu da Predlog zakona propisuje i kaznene odredbe za slučaj da operator ne vodi evidenciju podataka neophodnih za utvrđivanje kvaliteta isporučene električne energije, očekuje se značajan napredak u 2016. godini u uvođenju sistema kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom.

2.5.4. Nadzor nad primjenom regulatornog računovodstva

Agencija je krajem 2013. godine utvrdila Regulatorni kontni plan sa Uputstvom za njegovu primjenu.

Utvrđeni Regulatorni kontni plan sadrži račune, koji su propisani kao dodatak na postojeći Pravilnik o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva i druga pravna lica ("Službeni list CG", broj 5/11). Evidentiranje imovine i sredstava, odnosno prihoda i rashoda na propisanim računima treba da omogućiti jednostavnije izračunavanje ukupnih opravdanih troškova poslovanja, amortizacije i povrata na sredstva, kao i razlika u odnosu na odobrene i ostvarene prihode i troškove. Plan se može modifikovati u slučaju izmjena ili dopuna međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja (IFRS) ili kontnog

plana za poslovne svrhe, u slučaju izmjena ili dopuna metodologija, kao i u slučaju potrebe za uvođenjem dodatne analitike.

Regulatornim kontnim planom Agencija je stvorila mogućnost za efikasnije vršenje nadzora nad radom i poslovanjem energetske subjekata, koja kao obaveza proizilazi iz člana 42 stav 1 tačka 1 Zakona, kojim je propisano da Agencija prati i analizira rad i poslovanje energetske subjekata u odnosu na stvarne troškove i prihode subjekata koji obavljaju djelatnost za koju Agencija određuje ili odobrava cijene ili tarife, a stav 4 tačka 3 propisuje da praćenjem i analizom rada i poslovanja Agencija vrši kontrolu ispravnosti i tačnosti u finansijskom poslovanju u odnosu na iskazivanje troškova poslovanja koji mogu da utiču na formiranje cijena korišćenja prenosnih ili distributivnih sistema.

Tokom 2014 i 2015. godine Agencija je vršila kontrolu primjene regulatornog kontnog plana, od strane energetske subjekata. U postupcima kontrola je utvrđeno da su subjekti uvrstili regulatorne račune u postojeći kontni okvir i da vrše knjiženja na propisanim računima. Potpuna primjena regulatornih računa omogućiće operatorima sistema jednostavnije podnošenje zahtjeva za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda za naredni regulatorni period, tj. 2016. godinu, a Agenciji jednostavniju kontrolu podnijetog zahtjeva.

U narednom periodu Agencija će nastaviti kontrolu knjiženja na regulatornim računima, kako u pogledu primjene ovih računa tako i u pogledu sadržine knjiženja koja se vrše na ovim računima.

2.5.5. Poslovi Agencije vezani za regulisanje sektora gasa

Prema važećem Zakonu, Agencija ima utvrđene nadležnosti u oblasti regulacije gasa, koje će dodatno biti proširene usvajanjem Predloga zakona, u odnosu na obaveze propisane Trećim energetske paketom. Nadležnosti će se odnositi na skladištenje, prenos, distribuciju i snabdijevanje prirodnim gasom.

Iako Zakon uređuje oblast regulacije gasa, Agencija nije imala konkretnih aktivnosti u ovom segmentu regulacije zbog nedostatka infrastrukture neophodne za obavljanje djelatnosti koje su vezane za tržište gasa. Početni koraci su napravljeni imenovanjem Operatora prenosnog sistema gasa uporedo sa pripremom projekata Transjadranskog i Jadransko-jonskog gasovoda. Dalje aktivnosti koje su uslijedile po pitanju tržišta gasa u toku 2015. godine odnosile su se na učešće Agencije u Upravnom Odboru Projekta izrade studije "Master Plan razvoja gasa – Prioritetni projektni portfolio u Crnoj Gori", koja će sadržati scenarije ponude i tražnje gasa, razvoj prioritnog investicionog plana infrastrukture gasa, cjenovne politike gasa, tarifa i regulative, analizu potencijala infrastrukturnih projekata i promovisanje korišćenja prirodnog gasa u Crnoj Gori.

Sve navedene aktivnosti upućuju na neophodnost pripreme regulatornog okvira za oblast regulacije gasa i u tom smislu, Agencija će i u 2016. godini nastaviti započeti projekat izrade podzakonskih akata, za čiju pripremu je dobila donaciju Kraljevine Norveške. Dobijenim sredstvima biće angažovani stručnjaci koji će zajedno sa stručnim timom zaposlenih u Agenciji tokom 2016. godine izraditi cjelokupnu sekundarnu legislativu za oblast gasa.

Međutim, nedostatak iskustva u oblasti regulacije gasa podrazumijeva da se posveti još veća pažnja edukaciji kadra Agencije kroz aktivnije učešće na svim događajima koji prate ovu tematiku, kao i prikupljanju iskustava zemalja koje imaju razvijeno tržište gasa.

2.5.6. Realizacija ovlašćenja Agencije u oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije

U oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora Agencija ima sljedeća ovlašćenja: izdavanje garancija porijekla, utvrđivanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije, vršenje godišnje analize udjela obnovljivih izvora energije i visoko efikasne kogeneracije u ukupnoj proizvodnji i potrošnji električne energije, vođenje registra povlašćenih proizvođača i informisanje Ministarstva.

Pored ovlašćenja koja su utvrđena važećim Zakonom, u Predlogu novog Zakona nadležnosti Agencije su proširene i na utvrđivanje statusa privremenog povlašćenog proizvođača, koji se utvrđuje na dvije godine sa mogućnošću produženja za jednu godinu.

U 2016. godini očekuje se rast korišćenja obnovljivih izvora energije u Crnoj Gori, u skladu sa programom njihovog razvoja i korišćenja, a radi realizacije nacionalnog cilja korišćenja ovih izvora energije. Vlada je do sada zaključila ugovore o koncesiji na 21 vodotoku, na kojima je planirana izgradnja 41 male hidroelektrane, od čega je značajan broj već u fazi izgradnje. Pored malih hidroelektrana, u narednoj godini očekuje se i nastavak izgradnje vjetroelektrane na Krnovu. Takođe ima najava i za izgradnju elektrana koje će za pogonsko gorivo koristiti biomasu. Sve to ukazuje da u 2016. godini treba očekivati veći broj zahtjeva za sticanje statusa povlašćenog proizvođača.

Polazeći od navedenog, za očekivati je da se zbog znatno povećanja broja povlašćenih proizvođača neće moći koristiti aplikacije Excel, uz pomoć koje je Agencija vodila registar garancija porijekla i registar povlašćenih proizvođača. Iz tog razloga, planirano je da se u 2016. godini, u javnom postupku, obezbijedi adekvatna softverska aplikacija, koja će se, pored navedenog, moći koristiti i u svrhu trgovine garancijama porijekla u inostranstvu.

2.5.7. Stvaranje daljih pretpostavki za zaživljavanje tržišta električne energije

Otvaranje tržišta i uvođenje konkurencije u elektroenergetski sektor dovelo je do promjena u načinu poslovanja sektora u cjelini, odnosno formiran je operator tržišta, zaživjela je trgovina električnom energijom, kao i tržišno snabdijevanje, posebno velikih kupaca.

Razdvajanje djelatnosti koje obuhvataju mrežne usluge, prenos i distribucija, je jedan od osnovnih preduslova za zaživljavanje tržišta i konkurencije u energetskom sektoru. Prenos je odvojen od vertikalno integrisanog preduzeća još sredinom 2009.godine, a aktivnosti na razdvajanju distribucije su još uvijek u toku.

U 2016.godini Agencija će nastaviti sa aktivnostima vezanim za dalje zaživljavanje tržišta, posebno u dijelu razdvajanja distribucije i spremnosti za otvaranje maloprodajnog tržišta. U okviru nadzora nad radom energetskih subjekata, pratiće se poslovanje distribucije, posebno sa aspekta izrade dijagrama potrošnje za kupce kod kojih se snaga ne mjeri, mjerenja parametara vezanih za kvalitet pružanja usluge i drugih aktivnosti.

Aktivnosti Agencije posebno će biti usmjerene na izradi akata u skladu sa novim zakonom o energetici, kao i na davanju saglasnosti na akta koje su dužni da dostave energetski subjekti (tržišna pravila, pravila o aukcijama prekograničnih kapaciteta i dr.).

2.5.8. Snabdijevanje na tržištu električne energije

U skladu sa Zakonom, od 1. januara 2015. godine, tarifni kupci električne energije su postali kvalifikovani kupci, što je formalno značilo da je potpuno otvoreno maloprodajno tržište električne energije u Crnoj Gori. Od tog datuma, i domaćinstva imaju pravo da sama biraju svog snabdjevača električnom energijom, po cijenama i uslovima u skladu sa ugovorom o snabdijevanju, koji su dužni da zaključče.

S obzirom da je to predstavljalo veliku promjenu, posebno za domaćinstva koja čine najbrojniju kategoriju potrošnje, kao i još uvijek nedovoljnu konkurenciju u snabdijevanju, Zakonom je predviđeno da se i nakon 1. januara 2016. godine, snabdijevanje ovih kupaca nastavi na isti način, tj. od strane snabdjevača koji ih je snabdijevao do dana stupanja na snagu zakona, sve dok ovi kupci ne promijene snabdjevača.

Predlogom zakona o energetici su preciznije utvrđeni uslovi snabdijevanja ovih kupaca, tj. trajanje i cijene, prije nego pronađu svog snabdjevača. U skladu sa tim odredbama, Agencija će, saglasno svojim ovlašćenjima i mogućnostima, preduzeti sve što je potrebno u cilju stvaranja uslova da kupci u potpunosti razumiju svoja prava i mogućnosti i da, u novim okolnostima, što bolje iskoriste povoljnosti koje će im biti na raspolaganju.

Po pitanju promjene cijena treba istaći da u prelaznom periodu nakon 1. januara 2017. do kraja 2019. godine godine snabdjevač može mijenjati cijene za domaćinstva i male kupce koji ne pripadaju kategoriji domaćinstva u skladu sa promjenama cijena na tržištu uz ograničenja propisana Zakonom. Ako cijene za krajnje kupce ne budu u skladu sa zakonskim ograničenjima, Agencija ili zainteresovana strana u cilju zaštite kupaca može pokrenuti postupak pred organom nadležnim za zaštitu konkurencije. Prije pokretanja postupka Agencija može preispitati prihode i troškove snabdjevača kao i razloge za prekoračenje ograničenja i procijeniti opravdanost promjene.

Agencija će takođe ima kontrolnu funkciju u slučajevima:

- poremećaja na tržištu električne energije, ako snabdjevač bude namjeravao da izvrši promjenu cijena električne energije za kupce van ograničenja ili da izvrši promjenu po različitim stopama za različite kategorije kupaca, dužan je da izradi procjenu promjene prihoda od svake kategorije kupaca i dostavi ih Agenciji na odobranje.
- ako u periodu do pojave likvidnog tržišta snabdjevač ostvari profit po stopi većoj od prosječne stope povrata koja je iskazana u bilansima operatora prenosa i operatora distribucije, Agencija će naložiti snabdjevaču da utvrdi cijene za kupce kojima se u narednoj godini obezbeđuje ostvarivanje profita najviše po prosječnoj stopi povrata za regulisane djelatnosti.

Zakonom je predviđeno formiranje snabdjevača posljednjeg izbora i ranjivih kupaca koji će snabdijevati domaćinstva i male kupce koji izaberu taj način snabdijevanja, u slučaju da ostanu bez svog snabdjevača ne svojom krivicom. Snabdjevač posljednjeg izbora će snabdijevati i ostale kupce u slučaju da ostanu bez snabdjevača bez svoje krivice uz uslov da prethodno dostave bankarsku garanciju. Zakonom je takođe propisan način i cijene po

kojima će se snabdijevati domaćinstva i mali kupci do izbora snabdjevača posljednjeg izbora i ranjivih kupaca.

Na ovakav način stvorene su mogućnosti za kontinuirano snabdijevanje svih kupaca u Crnoj Gori.

2.5.9. Rješavanje žalbi i prigovora kupaca na odluke energetske subjekata i rješavanje sporova između energetske subjekata ili između energetske subjekata i korisnika njihovih usluga putem arbitraže

U skladu sa važećim Zakonom Agencija, kao drugostepeni organ, odlučuje po žalbama kupaca ili budućih kupaca električne energije na akte energetske subjekata, kojima je odlučeno o njihovom pravu ili obavezi, i to: na odluke i rješenja operatora prenosnog ili distributivnog sistema o odbijanju pristupa, odnosno priključenja na prenosni ili distributivni sistem, na uslove izdate u saglasnosti za priključenje, kao i na obračun električne energije u slučajevima neovlašćene potrošnje i u slučajevima obustave isporuke električne energije krajnjim kupcima.

Predlogom Zakona, nadležnost Agencije je izmijenjena, na način što je predviđeno da Agencija odlučuje po žalbama:

- na akt operatora tržišta o prijemu učesnika na tržište električne energije,
- na akt operatora tržišta o dodjeli statusa nosioca balansne odgovornosti učesniku na tržištu,
- na akt operatora prenosnog ili distributivnog sistema o odbijanju pristupa ili ograničenju pristupa distributivnom ili prenosnom sistemu električne energije,
- na rješenje o izdavanju saglasnosti za priključenje objekata na prenosni ili distributivni sistem električne energije,
- na rješenje o ispunjenosti uslova za priključenje na prenosni ili distributivni sistem električne energije,
- krajnjih kupaca u slučaju obustave ili ograničenja isporuke električne energije u slučaju kada kupac ne izvršava obaveze utvrđene ugovorom, odnosno računom za isporučenu energiju,
- na odluke snabdjevača o opravdanosti prigovora po osnovu neispunjenja minimuma kvaliteta i eventualnoj finansijskoj kompenzaciji koju je snabdjevač dužan da plati kupcu po osnovu neispunjavanja minimuma kvaliteta snabdijevanja od strane operatora sistema ili snabdjevača, i
- na postupak promjene snabdjevača.

U pogledu rješavanja prigovora i žalbi, iako je nadležnost Agencije proširena, očekuje se da će obim posla ostati nepromijenjen, zato što je Predlogom novog zakona isključena nadležnost Agencije, kao drugostepenog organa za odlučivanje, po žalbama na obračun električne energije u slučajevima neovlašćene potrošnje, a ta aktivnost je u prethodnom periodu bila značajna.

Takođe, Predlogom novog zakona, kao i važećim Zakonom, predviđena je mogućnost da Agencija rješava sporove između energetske subjekata ili između energetske subjekata i korisnika njihovih usluga koji proizilaze iz njihovih ugovornih odnosa, ukoliko joj ugovorne strane povjere rješavanje spora.

2.5.10. Izrada godišnjih izvještaja i planova koje razmatra i usvaja Skupština Crne Gore

Zakonske obaveze Agencije koje su na godišnjem nivou, odnose se na utvrđivanje dokumenata koja se dostavljaju Skupštini Crne Gore na razmatranje i usvajanje, i odnose se na:

- predlog Finansijskog izvještaja sa izvještajem o radu,
- godišnji izvještaj o stanju energetskog sektora, i
- predlog Finansijskog plana sa planom rada za narednu godinu.

Rad na navedenim dokumentima, zbog svojih specifičnosti, iziskuje angažovanje svih zaposlenih u Agenciji koji, planski i po sektorima, obrađuju podatke i materijale prikupljene kroz prethodni rad Agencije.

Bitno je istaći novinu u Predlogu zakona o energetici koja se odnosi na sačinjavanje izvještaja o stanju energetskog sektora, prvo po pitanju roka za podnošenje Skupštini, koji je pomjeren na 31. jul tekuće za prethodnu godinu (umjesto 30. juna, kako je određeno odredbom važećeg Zakona), zatim znatno proširenje obaveznog sadržaja izvještaja, u kojem će se svake druge godine uključivati i informacije o mjerama preduzetim u prethodne dvije godine u odnosu na izvršavanje obaveza u pružanju javnih usluga, uključujući zaštitu potrošača i zaštitu životne sredine i mogućih efekata tih mjera na konkurenciju na domaćem i međunarodnom energetskom tržištu, kao i obavezu dostavljanja izvještaja organima Zajednice (Energetskoj zajednici odnosno Evropskoj Uniji).

Još jedna novina koju donosi ovaj zakon je i dužnost Agencije da najmanje jednom godišnje objavi preporuke za usklađivanje cijena snabdijevanja sa obavezama pružanja javnih usluga, kvalitet snabdijevanja energijom, uporedivost, transparentnost i nediskriminatornost cijena.

2.5.11. Postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama o djelatnostima iz energetskog sektora sa kojima Agencija raspolaže

Zakon o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list CG", broj 44/12), daje mogućnost svim zainteresovanim licima da traže informacije od Agencije. Broj ovakvih zahtjeva je u stalnom porastu, pa je realno očekivati da tako bude i u 2016. godini.

Postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama često zahtijeva veće kadrovsko angažovanje i značajno vrijeme na obradi zahtjeva, identifikovanju i sređivanju dokumentacije kojoj se omogućava pristup i obavljanju drugih pravno-administrativnih poslova u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama i Zakonom o opštem upravnom postupku, kao i dodatne troškove.

2.5.12. Analiza i sagledavanje potrebe izmjena postojećih internih opštih akata Agencije

Internim opštim aktima Agencije uređena je unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta, poslovanje i način rada, nadležnosti Organa Agencije i odlučivanje, i druga pitanja

od značaja za njen rad. Nakon stupanja na snagu novog zakona o energetici, slijedi obaveza da se Statut Agencije uskladi sa zakonom, a iza toga slijede aktivnosti usklađivanja opštih akata Agencije.

2.5.13. Obavljanje poslova javnih nabavki

Agencija obavlja poslove javnih nabavki u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama ("Službeni list CG", br. 42/11 i 57/14), a u okviru odobrenih finansijskih sredstava, po pozicijama za tekuću poslovnu godinu. Službenik za javne nabavke vrši nabavku roba i usluga putem neposredne pogodbe, metodom šopinga i drugih postupaka javnih nabavki, kao i stručno administrativne poslove u realizaciji istih i odgovoran je za tačnost i transparentnost sprovođenja postupka javnih nabavki, u skladu sa ovim zakonom.

Zakonske obaveze Službenika za javne nabavke u 2016. godini se odnose na:

- sačinjavanje Izveštaja o javnim nabavkama za 2015. godinu i njegovo dostavljanje organu uprave nadležnom za poslove javnih nabavki, do 28. februara 2016. godine,
- sačinjavanje Plana javnih nabavki za 2016. godinu, do kraja januara 2016. godine;
- realizacija planiranih nabavki u 2016. godini.

3. REALIZACIJA PLANA RADA

U cilju realizacije planiranih poslova i efikasnog i kvalitetnog obavljanja istih, direktor Agencije će pripremiti kvartalne planove rada, operativnog karaktera, kojima će se odrediti konkretni poslovni zadaci, nosioci i učesnici poslova i rokovi izvršenja istih.

Broj: 15/2686-3

Podgorica, 25. septembar 2015. godine

Predsjedavajući Odbora Agencije

Miroslav Vukčević, s.r.